

IV.

Az érdekek egyeztetése a keresztény szeretet által.

Ha embereknek, vagy angyaloknak nyelveken szólnék is, a szeretet pedig nincsen énbenem, olylyá lettem, mint a zengő ércz és a pengő czimbalóm. 1. Kor. 13, 1.

Az emberek minden tette és vállalata, sőt, a mi ezeknél közönségesebb, minden beszéde saját rugóval, ingerrel bir. E rugó, ez inger többnyire az érdek, mely annyira tulajdona, sőt vére az emberi természetnek, hogy állithatjuk, miszerint ez a szív első felverésével kezdődik, s utolsó dobbanásával végződik. Ha ma a bányák tátongó üregeiben megújulva látod Plutó vagy Vulkán meséit az ó korból; ha ma a tengereken lengő vitorlák, haladó gőzösök az emlékezetben fölevenitik az árgonauták történetét; — ha ma a még csak bámulásra tökélyesült léghajó Ikar szárnyaira emlékeztet; — ha ma a távirdák villámszárnyainak eszméjét a régieknek csak magasan szárnyaló gondolatában találjuk is fel: bátran állithatjuk, hogy ezek mindenkét az érdek teremtette, — s nincs az emberi törekedés és századok vagy perczek vívmányai között egyetlen egy is, melyet az érdek kiemelkedni ne segített volna. És ha látjuk, hogy a szorgalom és munka megszépített egy földrészt, felékesített áldásaival egy hazát, az előhaladás kimivelte a mesterséget, az éberség, kitartás és feláldozás megmentett itt, és felemelt amott egy nemzetet, — ha látjuk, hogy a hitbuzgóság házat emel az Isten-

nek; a tudomány, műveltség szerelmének lelki ösztöne ter-
meket nyit meg a muzsáknak: miért tagadnók, hogy ezt az
emberek önérdekükért, önhasznukért cselekedték, látván eb-
ben valami jót, remélván valami hasznost, képzelvén valami
gyönyörködtetőt, egy szóval boldogítót, — elannyira, hogy
nincs semmi különös azok állításában, kik mondják, hogy a
miben nincs érdeke az embernek, az az emberre nézve nem
is létezik.) Csodálatos és az önfentartásra rendelt ingere a
természetnek az érdek, ez édes szülöttje a természetnek,
mely ellen nem kell, nem lehet vádat emelni, — mert meg-
dőlné így a minden józan bölcselők rendszere, meg lenne
hazudtolva a vallás és kijelentés, melyek igazságul állított-
ták, hogy a világon mindennek van valami haszna, s min-
den teremtmény a hatás és visszahatás elvénél fogva ad és
veszen.

De nem ily szeretetről beszél az apostol, más az egé-
szben, melyet nagyobbak mond a bölcseségnél és jövődőlés-
nél, többre becsül a hitnél és minden vagyonfeláldozásnál.
Mikor az emberek ily szeretetről eszméltek és beszéltek, mi-
nőről ír az ihletett férfiú, már kikerekített fogalmok volt a
társaságról, a melyben mindenkinek érdeke van, s ez érdek
nem csak kiméletet, hanem pártolást és elősegítést igényel,—
mindenkinek kötelessége van, s ezt áldozatok árán is telje-
síteni kell. Mint a kidolgozott arany, vagy a művészet ha-
talmával kisímitott kő, a művész kezéből, a művelt kor, s
különösen a ker. vallás derülő világával szállott az emberi
nemzetre és reánk azon szeretet eszméje, melyről szó van a
szent leczkében: „Ha embereknek vagy angyalok-
nak nyelveken szólnék is, a szeretet pedig
nincsen énbennem, olylyá lettem mint a zen-
gő ércz és a pengő czimbalom“.

Hogy mindennek határa van, melyen túl a jó is meg-
szűnik jónak lenni, az édes keserűvé, s az áldás átokká vál-
tozik, hogy a szeretetben az önzés, vagyis érdekünk kere-

sése csak bizonyos határig szabados és üdvös, — s van egy bizonyos pont, melyen túl csak ront és pusztít: ez oly igaz és természetes, mint hogy a tüzet csak addig tartjuk jónak, míg hidegben szobánkat melegíti, eddelünket elkészíti, vagy egyéb célunkat elősegíti; de ha házunk tetejére kap, s ezt elégetéssel fenyegeti, elfojtjuk, — oly természetes, mint hogy az esőt és folyót csak addig tartjuk áldásnak, míg termékenyítőleg öntöz; ha pedig neki zúdult, s a mezők áldásait sepri, kártékonynak mondjuk, s vele szemben a mit lehet biztosítunk. Önerdekünket e pár hasonlattal világositva, éppen ily kevésbé mondhatjuk hasznosnak, a társaságra nézve üdvösnek. Az apostol igen gyönyörűen írja le azt a szeretetet, mely nem csak megfér a társaságban, hanem annak kincse, jóllétének feltétele, s virágzásának előmozdítója, s az igaz kereszténynek bélyege. Minthogy mégis érdek nélkül nincs egyetlen ember is, sőt nem képzelhető maga a szeretet is, egy pár vonásban kísértük meg bizonyítani, hogy a ker. szeretet mily okokból s miként tudja érdekeit másokéval egyeztetni.

I.

A ker. szeretet midőn saját érdekét keresi és követi, arra vigyáz, hogy mások érdekét ki ne ölje. Bárha az önérdék az embereknek mindenféle elágazott és behálózott útaikban — melyeken szerencse, jóllét, megelegedés és boldogság után törekednek — az a mozdony, mely minden erőt és készüléket mozgat és forgalomba hoz; bárha a szív roppant terjedelmű kertében oly élőfa, melyet tisztogatni, nemesíteni, s ugyszólva magasztos szenvedélyekkel beoltva gazdagítani kell; bárha a kebel rejtélyes völgyeiben az a forrás, mely éltetve kibuzog, — bárha a vallás szent keretébe mint emberi vonást befoglalhatni is: mindaddig, míg az emberiség szótárából ki nem törlik a jogot, az igazságot, szeretetet; mindaddig míg vallásnak és erkölcsnek hire lesz a földön, elvül fog állani az előbb mon-

dott igazság: a keresztényi szeretet vigyáz, hogy a mások érdekét ki ne ölje. Ha egybehasonlítást teszünk ember és ember között, látni fogjuk, hogy a rongyaiba takart koldus és a biborban büszkélkedő király ugyanazon egy hatalom mive, ugyanazon egy olthatatlan vágytól űzetnek, ugyanazon egy rendeltetésnek örökösei. Ha felemeljük szemeinket a magasha, látandjuk, hogy ugyanazon menny szent ivezete ölel be mindeneket, ugyanazon egy nap jó fel egy vízceppbe menekült, vagy egy porszembe temetkezett féregnek és egy világ biralmával ki nem elégülő embernek; egy föld kamatozik a szorgalomnak, s ha elfáradtunk, és sok küzdelmeinkben az élet kimerült, keble sirhalmával befogad. — E föld nem kérdi: ki vagy, melyik valláshoz, párthoz, nemzethez, felekezethez tartozol. Mindenkit ugyanazon egy isteni szeretet teremtett, egy gondviselés oltalmazott s egy kegyelem váltott: tehát testvérek, egyenlő joguak vagyunk. Hát szabad-e, hogy mint a vadonban uralgó fák életünkkel előljük a gyengébbeket; mint a rengetegekben lakozó vadak elvegyük azok jogát, vagyonát, kiknek velünk egyenlően közkincese az isteni szeretet öröksége?! Ti önzők, kik ugy akartok boldogok lenni és hatalomra eljutni, hogy másokat eltiporjatos, nem csak az emberiség közjoga és közjava ellen dolgoztok, hanem Isten ellen is munkáltok! Ti benn, benn a szivben vagytok megromolva, s készek lennétek vádolni az Istent, hogy ő nem oly önző és irigy, mint ti vagytok. Ti nem értitek az égi intést, mely felhossa napját mind a jóknak, mind a gonoszoknak, esőt ád mind az igazak, mind a hamisak földére, — s a magosban lakozónak kezei áldásteljesen nyilnak meg személyválogatás nélkül mindenki számára. Szeretnétek bedugni a forrást, mely szabadon buzog fel a természet és a társaság kebelében, — a napot is elvonnátok rendes utjáról, hogy csak a ti, sokszor aljas érdekeitekre szórja tenyésztő sugárit, — földeitekre vezetnétek az esőt és harmatot, elvonnátok máséból a földnek zsirját, hogy csu-

pán ti töltözködjétek gazdagon, s végre mint az undok állat megzavarja a vizet: felforgatnátok mindent, mert talán ebben is önérdeketek vagyon, — s egy cseppben kiinnátok minden gyönyöreit az életnek, — mert nektek talán még az is kéj, ha másokat keservei és csalódásai kétségbe ejtenek?... Oh nem árt nektek a figyeltetés, melyet tesz az apostol: a szeretet nem cselekszik éktelenül, nem keresi csak az ő maga hasznát, nem irigykedik, nem cselekszik álnokul.

II.

És ne véljétek, hogy eleget tettetek már, ha a más érdekét nem bántottátok, a keresztényi szeretet ennél többet kíván: kötelesek vagytok a más érdekét még előmozdítani is. Itt sem lesz felesleges megjegyezni, hogy ez elvül állított igazság nem zárja ki saját érdekünk előmozdítását, mert hiszen természetes és mindenki által érthető életelv: ki magának nem jó, másnak sem jó; ki nem bir magának keresni, az nem képes a társaság szükségeit fedezni; ki szent Pál szerint az övéiről elfelejtkezik, és saját házáat nem tudja fentartani, bizonyára nem építi fel a romladozó Siont sem. De ellenben midőn mindenki természeti ösztönnel siet céljára, boldog sorsa nevelésére, nem szabad felejtenie soha, hogy ha széles e világon a legkisebb lény és a legnagyobb teremtmény nem csupán magáért teremtett és él; annyival inkább az ember, ki nem egyedüliségre, hanem erős ingerrel, legyőzhetlen indokkal a társas élet áldásainak élvezetére és használatára hivatott. Gondoljunk akár a régi bölcs hasonlataira, ki a társaságot órához hasonlította, melyben a különböző kerek egy célra forognak, akár Jézus példabeszédét vegyük, mely szerint a menyeyei gazda számot kér a sáfárkodásról; akár az apostol oly jól talált rajzát tekintsük a társaság különböző tagjairól, midőn ő ezt az emberi test különböző részeihez hasonlítja, melyeket előszámlálván, utána veti: jóllehet a tagok

sokak, mindazonáltal egy test. 1. Kor. 12. 20. Mindenik tekintetben áll, hogy egymásért tenni, egymással közössé vált érdekekben összehangzani annyira fel vagyunk hívva, hogy ha ezt nem tesszük, még jól meg sem értettük azon példázatot, melyet Jézus a samaritánusról akkor mondott, midőn hallgatóinak a felebaráti nevezetet értelmezni akarta. Ha nem birunk az önzés hináriból, mint a meghízott túzok, vagy megfagyott szárnyu golya, kiemelkedni: nem jutottunk el az értelmi miveltség bár azon pontjáig, mit minden hazafinak, minden vallástagnak meggyőződésig kell tudni: hogy társaságunk egy lánczozat, melynek szemei egymástól függvén, itt senki független, azaz, kötelességeitől ment nem lehet, s nincs földi és mennyei hatalom, mely erre mentvényét nyujthassa. Ha ezt tudnák, mélyen éreznék s megtartaná az emberek, és mások és annyi szerencsétlenek sorsához vonzó érdekekkel viseltetnének: oh nem lenne ekkor annyi szerencsétlen, s nem törne annyi keserü panasz és jaj ki a kebelből; — ha nem vonczolnának kit-kit külön önző érdekei, hanem egy közszellemtől, — melynek létezése annyira ohajtandó — lelkesülnének az emberek: nem mondanának le oly könnyen a közkinccsé vált jóról, sőt felkarolva ezt, tettel és áldozattal járulnának ahoz, mit szentté tett a közérdek, s mit csupán egy evangéliomszerű szeretet építhet fel.

A szeretet soha el nem fogy — így szól, így jövendől tovább a fejezetben az apostol, — s úgy látszik ez elfogyhatatlanon alapszik a ker. vallás is. Ezen indulatban gyujtotta meg Jézus a hit világát, melylyel nem zárkózott a szentek szentébe, mint nemzetének papjai, — ezen indulattal sietett a szegényt meggyógyítani, a gazdag egyetlen leányát életre visszahozni, — ezen indulatban kívánta tanítványait megerősíteni. És ezen indulat, ezen szeretet nélkül az anyaszentegyház soha fel nem emelkedhetett volna. Az apostolok és utódaik is soká megőrzötték ezt, a mint-

hogy erről a közkeresztényi szeretetről szólnak a szeretet lakomái, a katakombák történeti hagyományai, az üldözés kiszenvedett napjai, a vallás és lelkiismereti szabadság vérel szerzett diadalmai... Valóban a ker. szeretet egyesíteni bírja a különböző sziveket, különvált érdekeket, — s a numidiai haldokló király fiához tett intése: az egyesség által a kicsiny dolgok is nagygyá lesznek, sehol sincs jobban megdicsőítve, mint éppen a ker. szeretet által az anyaszentegyházon.

És im ezekben látjátok körvonalozva, hogy a ker. szeretet miként tudja egyesíteni az érdekeket.

Ha Jézus fő jellemvonássá tette a szeretetet, midőn mondja: arról ismernek meg titeket, ha egymást szeretenditek, — az apostol a társaság legfőbb kötelékévé tette ezt, és kitűnőségét éppen kiemeli, midőn mondja: ha embereknek avagy angyaloknak nyelveken szólnék is, a szeretet pedig nincsen énbennem, olyllyá lettem mint a zengő ércz, és pengő czimbalom. Fogadjátok el legfőbb életelvül, tartsátok legszentebb igazságnak ezt, s engedjétek a vallás szelid benyomásának, midőn az irás kérve kér titeket: Teljesítsétek be az én örömet, hogy egyenlő indulattal legyetek, egy szerelmetek legyen, egy értelemmel és egy akarattal legyetek. Filipp. 2: 2. Ámen.

Albert János.

V.

Isten nem hagyja el az embert.

Én Istenem, én Istenem, miért hagyál el engemet! Máté XXVII, 46.

Én Istenem, én Istenem, miért hagyál el engemet! ily kifejezésre csak a fájdalomban elkeseredett szív fakad. És Jézusnak szíve el lehetett keseredve, annyi hálátlanságot tapasztalt az emberek részéről. Mindezeket híven feljegyezve találjuk az evangéliomokban.

Mikor Jézus volna Bethániában, eljőve egy aszszony és megkené Jézusnak fejét drága kenettel. Máté XXVI. 7. Sőt János evangélioma szerint még lábait is megkeni, és hajával megtörli vala. Valóban ez a gyöngéd érzelemnek s a keleti népek vendégszeretetének egyik dicséretes bizonyítványa volt. Annál kevésbbé dicsérhető s Jézusra nézve annál fájóbb lehetett a tanítványok ezen szivtelen megjegyzése: Mire való ez a haszontalan tékozlás? mert eladhatták volna nagy áron e kenetet és adhatták volna a szegényeknek. Máté XXVI.

Mint szerette Jézus tanítványait! még az utolsó vacsorát is velök kívánja megenni; lábaitat mossa meg, hogy tiszták legyenek mindnyájan. És imé e tanítványok közül Judás elárulja, kézbe adja ellenségeinek harmincz ezüst pénzért. Mig szívének szorongattatásai között imádkozik: Atyám, ha lehetséges muljék el e pohár én tőlem! az alatt — egy óráig — Jakab, János és Péter az alvás miatt nem tudnak vele vigyázni; sőt Péter, a vitézkedő Péter, még